

AMBRUS Andrea

PhD-hallgató

**Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar,
Földtudományok Doktori Iskola, Geopolitikai Program,
Pécs**

PhD student

**University of Pécs, Faculty of Natural Sciences, Doctoral
School of Earth Sciences Geopolitical Program, Pécs,
Hungary**

E-mail: ambrusa@gamma.ttk.pte.hu

**A DZSIHADISTA TERRORIZMUS ÉS A BŰNÖZÉS
KÖZTI KAPCSOLAT EURÓPÁBAN**

**THE NEXUS BETWEEN JIHADIST TERRORISM AND
CRIME IN EUROPE**

ABSTRACT

The link between crime and terrorism dates back decades. Among the theories on the relationship between the two phenomena, the works of Alex P. Schmid, the theory of Crime-Terror Continuum of Tamara Makarenko, and the “terror-crime interaction spectrum” model of Louise I. Shelley and John T. Picarelli provide the basis for the theoretical approach.

The study also addresses the issue of terrorism financing by criminal methods. The financing of European terrorists is different from the financing of terrorists in the Middle East. The income of crime allows self-sufficiency, so financial support from a terrorist organization is often not even needed. In addition, jihadist terrorists in many cases choose methods, such as stabbing or ramming, that does not require much expense. Jihadist extremists are mostly involved in not organized crime, and there are indications that extremists fund their activities in part from such petty crimes.

The study also addresses the framework of the relationship between criminals and terrorists, such as recruitment, networking and knowledge transfer. One of the points of contact between criminals and jihadists is the prison, which carries dangers such as the radicalization of criminals or the criminal training of religious extremists. Finally, several terrorists with a criminal history - who carried out terrorist attacks on the territory of the European Union - are also presented.

Kulcsszavak: terrorizmus, Európai Unió, bűnözés, terrorizmus finanszírozás, hálózatépítés

Keynotes: terrorism, European Union, crime-terror nexus, financing terrorism, networking

1. Bevezetés

A terrorista csoportok és a szervezettbűnözői csoportok között sok hasonlóság fedezhető fel, ugyanakkor a különbségek is szembetűnők. Bár mindkét csoport szervezeten működik és hierarchikusan épül fel, az egyik legfőbb különbség a két csoport működése között nyilvánvalóan a motiváció. Míg a szervezettbűnözői csoportok célja alapvetően a profitszerzés, addig a terrorista csoportok motivációja politikai-ideológiai. A másik leginkább megfigyelhető különbség a működésük feltűnőségében érhető tetten: a szervezettbűnözői csoportoknak nem érdeke, hogy a lehető legnagyobb médiafigyelem kísérje a tevékenységüket – míg a terrorista csoportok a lehető legnagyobb visszhangra töreksenek az akcióikkal.¹ A nagy tömegeket elérő félelemkeltés csupán a terrorista csoportoknak kedvező. Jelen tanulmány megvizsgálja, hogy milyen típusú a kapcsolat a szervezettbűnözői és terroristacsoportok között, valamint hogy a terrorizmus finanszírozásában hogyan jelennek meg a szervezettbűnözői – illetve egyéb bűnözői – módszerek. A tanulmány alapvetően a dzsihadista terrorizmusra fókuszál, és arra a kérdésre is választ keres, hogy a 2014 és 2018 közötti időszakban az Európai Unióban elkövetett nagyobb volumenű, több halálos áldozattal is járó terrortámadások merénylői milyen módon kapcsolódtak a bűnözéshez.

A bűnözés és a terrorizmus között fellelhető kapcsolat évtizedes múltra tekint vissza, a két témakör irodalma külön-külön hatalmas, de a két jelenség kapcsolatát kutató irodalom mennyisége is jelentős. A két jelenség kapcsolatára vonatkozó első elmélet az 1980-as évektől eredeztethető, a „narco-terrorizmus” fogalmának bevezetésével. Alex P. Schmid 1996-ban

készített egy alaplúné számító riportot „The Links between Transnational Organized Crime and Terrorist Crimes” címmel, majd 22 év után, 2018-ban megjelentetett egy tanulmányt, amelyben felülvizsgálta az azóta bekövetkezett változásokat. Schmid rámutat, hogy a ’90-es évekhez képest mind a terrorcsoportok, mind a szervezettbűnözői csoportok megerősödtek és elterjedtebbek lettek napjainkra. Meglátása szerint mindkét szervezet-típus erősödése olyan tényezőkön alapszik, mint a gazdasági nehézségek, a nagy társadalmi különbségek, a migrációs nyomás, az autoriter rezsimek elnyomása, a kormányzás nélküli területek, az országok közti olcsóbb utazás, a külföldi diaszpórák növekedése, a globalizációval járó egyéb következmények valamint az internettel való visszaélés.² A szervezettbűnözés és terrorizmus kapcsolódási pontjaira vonatkozóan a korábban, még 1996-ban leírtakhoz képest alig látszik változás vagy gyengülés. Schmid összesen négy alapkapcsolati típust azonosított a terrorcsoportok és szervezettbűnözői csoportok között: a gyenge kapcsolatot („weak nexus”, pl. eseti együttműködések), a rendszeres társulást („regular association”, pl. taktikai együttműködés egy közös cél érdekében), a szövetséget („alliance formation”, pl. egy stratégiai kapcsolat), a konvergenciát („convergence”, pl. összeolvadás személyi állomány vagy erőforrások tekintetében). Ezen felül két típust különített még el: a hibrid szervezeteket - amikor szervezettbűnözői csoportok terrorista taktikákkal élnek, valamint amikor terrorista csoportok alkalmazzák a szervezettbűnözési módszereket.³

A szervezettbűnözés és terrorizmus dinamikájának egyik leghivatkozottabb keretrendszere Tamara Makarenko *Crime-Terror Continuum* munkája. Makarenko a bűnözés és terrorizmus közti kapcsolatot kontinuumként írja le, amelyben a kapcsolatok négy típusát azonosította. Ezen a skálán az első típus az akár egyszeri, akár hosszabb-rövidebb ideig tartó szövetség. A kapcsolatok második típusa az „műveleti motiváció”, ahol a csoportok egymás taktikáit alkalmazzák. A harmadik kapcsolati típus a konvergencia, ahol a csoportok motivációinak és taktikáinak keveredése látható, illetve az egyes csoportok át is alakulhatnak. A negyedik típus a „fekete lyuk”, ahol a működésképtelen államok lehetőséget teremtenek arra, hogy ezek a „kevert csoportok” működhessenek.⁴ Makarenko munkájára többen is támaszkodtak, egy másik fontos elméleti munka Louise I. Shelley és John T. Picarelli „*terror-crime interaction spectrum*” modellje. Ők az interakciók öt típusát különböztették meg: egymás módszereinek átvételét („activity appropriation”), az üzleti jellegű kapcsolatot („nexus”), a szimbiózist („symbiotic relationship”), a hibrid csoportokat („hybrid”) és az átalakult csoportokat („transformation”).⁵ Az Európai Parlament készített egy jelentést a szer-

vezettbűnözés és terrorizmus kapcsolatáról, az esettanulmányokat a fenti elméleti felosztáshoz hasonló alapon hozza. A jelentés szerint a szövetséges kapcsolati típus (vagyis a legalapvetőbb, leglazább kapcsolat) a leggyakoribb együttműködési forma, amely olyan előnyökkel jár, mint a speciális tudáshoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés (pl. pénzmosás, pénzhamisítás), a működési támogatás (embercsempész hálózatok) vagy a pénzügyi támogatás (pl. kábítószer-kereskedelem).⁶

2. Terrorizmus finanszírozás bűnözői módszerekkel

A terrorizmus finanszírozására legális és illegális úton is van lehetőség – de míg a legális finanszírozásra a leggyakoribb példák az adományozás és az önfinszírozás, addig az illegális finanszírozás tárháza meglehetősen széles: ezen a ponton a szervezettbűnözői tevékenységek átfedést mutatnak a terrorista csoportokéval. Az Al-Kaida például 2000 és 2010 között több európai uniós országban és közvetlen környezetében több szállal is kapcsolódott a szervezettbűnözéshez, mint pl. a csempészet, a hitelkártya-csalások és a kábítószer kereskedelem.⁷ Az Iszlám Állam 2014 és 2017 között a bevételeinek nagy részét az általa elfoglalt területeken szerzett nyersanyagok, elsősorban olaj illegális értékesítéséből, adókból, emberrablások után kapott váltságdíjakból, valamint a zsákmányolt régiségek és műkincsek eladásából fedezte.⁸ Miután az általa ellenőrzött terület nagysága lecsökkent és a legfőbb bevételi forrását elvesztette, alternatív finanszírozást kellett találnia. Ennek legkézenfekvőbb módja a szervezettbűnözői tevékenységekben való részvétel lett. Az olasz haditengerészet 2016 szeptemberében felfedezett egy új kábítószer csempészési útvonalat Szicília és Líbia között. Az Iszlám Állam az általa ellenőrzött líbiai szakaszon – az iraki és szíriai helyzethez hasonlóan – megadóztatta a csempészárut.⁹ Az olasz hatóságok később találtak kapcsolatot az Iszlám Állam harcosai és az olyan nagymúltú olasz szervezettbűnözői csoportok között is, mint a Camorra vagy a ‘Ndrangheta: a dzsihadisták Líbiából lopott régiségeket cseréltek fegyverekre.¹⁰ Az Iszlám Állam katonái nem csak régiségekkel kereskedtek, de fegyveres védelmet is biztosítottak kokaincsempészeknek Észak-Afrikában és részesednek a kannabisz-kereskedelemből is.¹¹ Az Iszlám Állam ideológiája által inspirált európai terroristák finanszírozása azonban eltér a közel-keleti terroristákéhoz képest. Sokan közülük bűnözők voltak mielőtt radikalizálódtak, a bűnözésből származó bevételek pedig lehetővé tették az önfenntartást – például fegyverek és autók beszerzését, ingatlanbérletet. A finanszírozás szem-

pontjából így egyfajta aszimmetrikus fenyegetés rajzolódik ki: arányaiban olcsón kivitelezett terrortámadásokat követnek el, amelyek jelentős politikai és társadalmi következményekkel járnak.¹²

Az európai dzsihadisták finanszírozásának tanulmányozása során a Norvég Védelmi Kutatóintézet egy 2014-es jelentésében 15 bevételi forrást különített el. A legmagasabb arányban (mintegy 58%-ban) a személyes vagyon volt a bevétel alapja, a második és harmadik legmagasabb bevételt (28-28%-ot) lopásokból, rablásokból és tiltott kereskedelemről szereztek. Összességében a vizsgált terrorcsoportok a bevételeik csupán mintegy 15%-át szereztek bűnözői tevékenységből, legmagasabb arányban a támogatást legális bevételek jelentették, amely több mint 30%-ot tett ki.¹³ A dzsihadista terroristák közül a magányos elkövetők sok esetben olyan elkövetési módszert választanak, mint a késselés vagy a ramming támadás, amely nem igényel nagy kiadást, így maga az elkövető is finanszírozni tudja.¹⁴

3. A bűnözők és terroristák közti kapcsolat keretei

Az Európai Unió országaiban a terroristák és a bűnözők között szisztematikus együttműködésre kevés bizonyíték van, habár működésük során hasonlóan illegális eszközöket alkalmaznak. A bűnözői csoportok profitmaximalizálásra törekszenek és igyekeznek elkerülni a terroristák által nagyon is preferált figyelmet. Az Europol riportja szerint előfordulhat, hogy a profitorientált bűnözők inkább elfordulnak a terroristákkal való együttműködéstől, hogy ne keltsék fel a hatóságok figyelmét. A riport kiemeli azt is, hogy a dzsihadista szélsőségeseknek sok esetben a nem szervezett bűnözéssel van kapcsolata, de „vannak arra utaló jelek”, hogy a szélsőségesek a tevékenységüket részben olyan – szervezettbűnözéshez is köthető – bűncselekményekből finanszírozzák, mint a pénzmosás, a kábítószer- és emberkereskedelem.¹⁵ Összesen 816 olyan egyént jelentettek 2016 júliusáig az Europol felé, akiket terrorizmussal kapcsolatos bűncselekménnyel és súlyos vagy szervezettbűnözésben való részvétellel is vádoltak.¹⁶

3.1. Toborzás, hálózatépítés és tudástranszfer

A dzsihadista terrorcselekményt elkövetők jelentős része rendelkezik valamilyen bűnözői múlttal. Ez a bűnözői múlt pedig hozzájárulhat a radikalizálódási folyamatokhoz – az egyéni tapasztalatok, a hálózatok ismerete és egyéb tényezők magyarázhatják az egyén erőszak felé való elmozdulását. A dzsihadista propaganda – az általuk képviselt narratíva és jövőkép –

illeszkedik a bűnözők szükségleteihez és vágyaihoz.¹⁷ A Rayat al-Tawheed nevű brit dzsihadistákból álló csoport egyik 2014-ben készült propaganda poszterével a bűnözőket veszi célba: „Néha a legrosszabb múlttal rendelkező emberek írják a legjobb jövőt”¹⁸ – ezzel a bűnözői múltra építve kínálnak a terrorszervezetben belül sikeres jövőt a bűnözőknek.¹⁹ Egy 2016-os kutatás résztvevői között szintén találtak arra vonatkozóan bizonyítékot, hogy a dzsihadista narratíva megváltóan hatott a bűnözőkre, azzal, hogy hatalmat, erőszakot, identitást és a lázadás lehetőségét kínálták a bűnözők számára.²⁰

A tudástranzfer a bűnözők és terroristák között sokrétű lehet, nem csak a radikalizálódó bűnözők jelentenek veszélyforrást, hanem azok a vallási szélsőségesek is, akik a gyakorlott bűnözőktől kapnak „kiképzést”. A fegyverekhez jutás veszélyén kívül van még egy fontos tényező, amely a terroristák számára hasznos tudásnak bizonyul, mégpedig annak az ismerete, hogy hogyan kerüljek el a hatóságok figyelmét.²¹

A bűnözők és dzsihadisták egyik kapcsolódási pontja a börtön. Az elmúlt években nagy figyelmet kapott a börtönökben a radikalizáció, és az ott zajló toborzás. A Charlie Hebdo satirikus lap elleni terrortámadás elkövetőinek radikalizációja a „Buttes-Chaumont” hálózatában kezdődött, majd miután az egyikőjük terrortámadás tervezéséért börtönbe került, ott folytatódott. Chérif Kouachi a börtönben ismerte meg Djamel Beghalt, aki akkoriban az Al-Kaida egyik toborzója volt. Kouachi szerint: „Ha Buttes-Chaumont egy informális iskolája volt a dzsihádnak, akkor a börtön volt a legkiválóbb diploma”.²² A börtön megfelelő terep a toborzóknak, hogy olyan fiatal bűnözőket találjanak, akik sebezhetőek, így nyitott(abb)ak a szélsőséges ideológiára. A börtönben töltött idő az elítélteknél egy krízis, amely mentálisan és fizikailag is sérülékenyebbé teszi őket, ebben az időszakban fogékonyabbak lehetnek egy új hitre. Azokban a börtönökben, ahol a vallási szélsőségesek és a terroristák nincsenek elkülönítve a többi rabtól, ott a bűnözés és terrorizmus találkozása elkerülhetetlen, technikailag intézményesítve a kapcsolatot a két kör között.²³ Ezzel lehetővé válik az információk és tudás megosztása és a kölcsönös képzés is. Ez a vallási szélsőségeseknek jelent előnyösebb helyzetet: a bűnözők potenciális radikalizálható célpontok. Emellett a bűnözőktől hozzájuthatnak szaktudáshoz, kapcsolati háléhoz és terrorista célokra is használható eszközökhöz. Egy másik fontos aspektusa a börtönökben zajló radikalizációnak az utókövetés, mint azt a 2014-es brüsszeli terrortámadás elkövetője, Mehdi Nemmouche példája is mutatja²⁴, bővebben lásd alább.

4. Bűnözői múltú dzsihadista terroristák

Az európai dzsihadista terrorcselekmények elkövetői sok esetben rendelkeznek valamilyen szintű bűnözői előélettel. A német szövetségi rendőrség becslése szerint a német dzsihadisták kétharmadának van bűnözői múltja és 98%-uk visszaeső bűnelkövető.²⁵ Mehdi Nemmouchet, aki 2014 májusában tüzet nyitott egy zsidó múzeumra, összesen hétszer ítélték el különböző okok miatt, mint például jogosítvány nélküli vezetés vagy erőszakos rablás. Nemmouche 2001-től töltött hosszabb-rövidebb időt börtönben, a francia hatóságok szerint ott radikalizálódott. Az utolsó ötéves börtönbüntetése alatt szélsőséges nézeteket valló hittérítésével tűnt ki a tömegből.²⁶

Chérif Kouachi, a Charlie Hebdo elleni támadás egyik elkövetője szintén büntetett előéletű, elítélték 2008-ban, amiért önkéntes harcosokat toborzott, hogy Irakban az Al-Kaida mellett harcoljanak.²⁷ A támadások harmadik résztvevője a Kouachi fivérek mellett Amedy Coulibaly volt, aki együtt raboskodott Chérif Kouachival. Ő szintén büntetett előéletű volt, 2013-ban elítélték egy bűncselekmény előkészítésében való részvételért.²⁸

Omar Abdel Hamid El-Hussein, egy bűnözőből lett terrorista, súlyos testi sértés és rablás is szerepelt az aktájában, két évet töltött börtönben. Szabadulása után két héttel tüzet nyitott egy kulturális központra és egy zsinagógára 2015 februárjában, Koppenhágában. A börtönben tanúsított viselkedése miatt értesítették a dán hírszerzést, a támadást azonban nem sikerült megakadályozni.²⁹

A 2015 novemberi párizsi terrortámadás több elkövetője is rendelkezett bűnözői múlttal. Abdelhamid Abaaoudot többször letartóztatták erőszakos bűncselekményekért, legalább három börtönben is megfordult.³⁰ Omar Ismail Mostefai, a Bataclan egyik támadója kisstílű bűnözés miatt legalább nyolc alkalommal került letartóztatásra, de egyszer sem került börtönbe.³¹ Salah Abdeslam és testvére Brahim Abdeslam évekig részt vettek olyan kisebb bűncselekményekben, mint lopás, kábítószer-kereskedelem, hamisítás és csalás. Salah Abdeslam 2010 és 2011 között egy ideig együtt töltötte börtönbüntetését Abdelhamid Abaaouddal.³²

A 2016 márciusi brüsszeli reptéri és metrórobbantások elkövetői szintén rendelkeztek bűnözői tapasztalattal. Khalid el-Bakraoui és testvére, Ibrahim el-Bakraoui autólopásokban és bankrablásokban is érintettek voltak. Khalid 2009-ben többedmagával részt vett egy bankrablásban, ahol elrabolták az egyik banki alkalmazottat. Egy hónappal később letartóztatták egy lopott autókkal teli raktárban. Később, 2011-ben szintén letartóztatták illegális

fegyvertartás miatt, majd 2011 szeptemberében öt év börtönbüntetésre ítélték fegyveres rablás, lopott autók és fegyverek birtoklása miatt.³³ Ibrahimot gyilkossági kísérletért 9 év börtönre ítélték, amiért 2010-ben egy bankrablás során lábon lőtt egy rendőrt.³⁴

A 2016 júliusi nizzai ramming terrortámadás elkövetőjének, Mohamed Lahouaiej-Bouhlelnek kisstíli bűnözéshez volt csak köze, a családon belüli erőszak, lopás, erőszakos magatartás miatt került a hatóságok elé.³⁵ A 2016 decemberében, Berlinben, egy karácsonyi vásáron végrehajtott ramming támadás elkövetője Amrit Olaszországban, 2011-ben elítélték vandalizmusért és lopásért, két szicíliai börtön is megjárt, majd 2015-ben elkerülte a deportálást és Németország felé indult. Ott a hatóságok potenciális támadás gyanúja miatt megfigyelés alá vonták, de a megfigyelés eredménytelenül zárult.³⁶ Németországban kábítószer-kereskedelemmel is kapcsolatba hozták, de letartóztatás nem történt.³⁷ Amri valószínűleg a börtönben radikalizálódott és a támadás után négy napon át menekült, sikeresen elkerülve a hatóságokat szerte Európában.³⁸

Salman Abedi robbantásos merényletet hajtott végre 2017 májusában a Manchester Aréna előcsarnokában. Az MI5 kapcsolatot talált Abedi és egy dél-manchesteri bűnbanda között. A támadást megelőző hónapokban kétszeri is kapott a brit hírszerzés információt arról, hogy Abedi terrorizmus kapcsán érintett, de a hírszerzés bűncselekménynek bélyegezte és elvetette az információt.³⁹

A 2017 augusztusában egy spanyolországi terrorista sejt tagjai ramming támadást hajtottak végre két városban, Barcelonában és Cambrilsben is. A sejt tagjai közül három fő is szerepelt bűnügyi nyilvántartásban: Youseff Aalla, Houssain Abouyaaqoub és Driss Oukabir.⁴⁰

Redouane Lakdim 2018 márciusában Carcassonne és Trèbes városaiban követett el merényletet. Kisstíli bűnöző volt, mielőtt potenciális biztonsági kockázatként listázták a hatóságok. Bűnösnek találták tiltott fegyverviselésért 2011-ben és kábítószer-használat valamint bírósági végzés megtagadása miatt 2015-ben.⁴¹

5. Konklúziók

A bűnözés és terrorizmus kapcsolata egy évtizedek óta fennálló kapocs, amely az elmúlt évtizedekben – dacára a szervezettbűnözés és terrorizmus elleni harcnak – egyre elterjedtebb. A két jelenség közt, bár számos szinten jelennek meg az együttműködés formái, a leggyakoribb mégis a

„legalapvetőbb”, legegyszerűbb, szövetséges jellegű kapcsolat. Általánosságban elmondható, hogy a terrorizmus finanszírozására nagy léptékben használnak a terrorszervezetek szervezettbűnözési módszereket, mint például a kábítószerkereskedelem. Specifikusan az európai dzsihadisták finanszírozása viszont – tekintve, hogy relatíve kevés pénzből is nagy léptékű terrortámadásokat tudnak megvalósítani – leginkább a nem szervezett bűnözésből és egyéb legális bevételekből történik. A bűnözők és a dzsihadista szélsőségesek közti kapcsolat igen sokrétű, ez megjelenik a csoportok közti hálózatépítésben és tudás- valamint szolgáltatástranszferben is. A vallási szélsőségesek előszeretettel toboroznak új tagokat a bűnözői körökből, mivel a bűnözői múlt igen sok előnnyel kecsegtet egy terrorszervezet számára. A terroristák jelentős része rendelkezik ilyen jellegű tapasztalattal, az Európai Unióban elkövetett terrorcselekmények merénylői is igen színes bűnözői háttérrel mutatnak. Kutatások alapján maga a bűnözői tapasztalat – illetve az arra épített dzsihadista jövőkép – is hozzájárulhat a radikalizációhoz. A bűnözői és terrorista aktivitásról szóló hatósági információk nem minden esetben érnek össze, pedig a ki-mutatható kapcsolat miatt rendkívül hasznos lenne fokozottabban egymás mellett kezelni ezeket az információkat.

JEGYZETEK / NOTES

1. Tálas Péter (2007): A nemzetközi terrorizmus és a szervezett bűnözés hatása a nemzetközi biztonságra és Magyarország biztonságára, <https://kisebbssegkutato.tk.hu/uploads/files/archive/904.pdf> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
2. Schmid, Alex P. (2018): Revisiting the Relationship between International Terrorism and Transnational Organised Crime 22 Years Later, ICCT Research paper, <https://icct.nl/app/uploads/2018/08/ICCT-Schmid-International-Terrorism-Organised-Crime-August2018.pdf> (utolsó letöltés: 2022.01.26.)
3. Schmid (2018).
4. Makarenko, Tamara (2004): The Crime–Terror Continuum: Tracing the Interplay between Transnational Organised Crime and Terrorism, *Global Crime* Vol. 6, No. 1, February 2004, pp. 129–145., <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1744057042000297025?journalCode=fglc20> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
5. Shelley, Louise I. - Picarelli, John T. (2005): Methods and Motives: Exploring Links between Transnational Organized Crime and International Terrorism, *Trends in Organized Crime* vol. 9, no.2, Winter 2005, pp.52-67., <https://link.springer.com/article/10.1007/s12117-005-1024-x> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
6. Európai Parlament, Uniós Belső Politikák Főigazgatósága - Makarenko, Tamara (2014): Europe’s crime-terror nexus: links between terrorist and organised crime groups in the European Union, Publications Office, <https://data.europa.eu/doi/10.2861/40092> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
7. Európai Parlament (2014).
8. Stock, Jürgen – Nellesmann, Christian – Shaw, Mark (2018): World atlas of illicit flows, <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2018/09/Atlas-Ilicit-Flows-Second-Edition-EN-WEB.pdf> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
9. Clarke, Colin P. (2017): ISIS Is So Desperate It’s Turning to the Drug Trade, <https://www.rand.org/blog/2017/07/isis-is-so-desperate-its-turning-to-the-drug-trade.html> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
10. Latza Nadeau, Barbie (2017): Italian Mob Trades Weapons for Looted Art From ISIS in Libya, <https://www.thedailybeast.com/italian-mob-trades-weapons-for-looted-art-from-isis-in-libya> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
11. Clarke (2017).
12. Shelley, Louise (2015): ISIS’ Members Depend on Petty Crime to Function in Europe, <https://www.nytimes.com/roomfordebate/2015/11/20/draining-isis-coffers/isis-members-depend-on-petty-crime-to-function-in-europe> (utolsó letöltés: 2022.01.26.)

13. Norwegian Defence Research Establishment (2015): The financing of jihadi terrorist cells in Europe, <https://www.ffi.no/en/publications-archive/the-financing-of-jihadi-terrorist-cells-in-europe> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
14. Europol (2021): European Union Terrorism Situation and Trend report 2021, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/tesat_2021_0.pdf (utolsó letöltés: 2022.01.26.)
15. Europol (2021).
16. Europol (2016): Changes in Modus Operandi of Islamic State (IS) revisited, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/modus_operandi_is_revisited.pdf (utolsó letöltés: 2022.01.26.)
17. Basra, Rajan – Neumann, Peter R. – Brunner, Claudia (2016): Criminal Pasts, Terrorist Futures: European Jihadists and the New Crime-Terror Nexus, <https://icsr.info/wp-content/uploads/2016/10/ICSR-Report-Criminal-Pasts-Terrorist-Futures-European-Jihadists-and-the-New-Crime-Terror-Nexus.pdf> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
18. A poszter pontos szövege: „Sometimes people with the worst pasts create the best futures.”
19. Basra, Rajan – Neumann, Peter R. (2017): Crime as Jihad: Developments in the Crime-Terror Nexus in Europe, CTC Sentinel Vol.10. Issue 9., https://ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2017/10/CTC-Sentinel_Vol10Iss9-21.pdf (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
20. Basra-Neumann-Brunner (2016).
21. Basra-Neumann-Brunner (2016).
22. Chrisafis, Angelique (2015): Charlie Hebdo attackers: born, raised and radicalised in Paris, <https://www.theguardian.com/world/2015/jan/12/-sp-charlie-hebdo-attackers-kids-france-radicalised-paris> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
23. Basra-Neumann-Brunner (2016).
24. Basra-Neumann-Brunner (2016).
25. Gaub, Florence - Lisiecka, Julia (2017): The crime-terrorism nexus, https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief_10_Terrorism_and_crime.pdf (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
26. Sayare, Scott (2014): Suspect Held in Jewish Museum Killings, <https://www.nytimes.com/2014/06/02/world/europe/suspect-arrested-in-jewish-museum-killings-in-belgium.html> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
27. Chrisafis (2015).
28. BBC (2015): Paris attacks: Suspects' profiles, <https://www.bbc.com/news/world-europe-30722038> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)

29. Gunter, Joel (2015): Omar El-Hussein: Copenhagen criminal to prison radical, <https://www.bbc.com/news/world-europe-31489264> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
30. Dalton, Matthew (2015): Abdelhamid Abaaoud Had Been Repeatedly Arrested for Violent Crimes, Lawyer Says, <https://www.wsj.com/articles/abdelhamid-abaaoud-had-been-repeatedly-arrested-for-violent-crimes-lawyer-says-1447947113> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
31. BBC (2015): Profile: Omar Ismail Mostefai, <https://www.bbc.com/news/world-europe-34827541> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
32. Davis, Avi (2016): Salah Abdeslam: From petty crime to IS group terrorism, <https://www.france24.com/en/20160319-salah-abdeslam-what-we-know> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
33. Counter Extremism Project (2021): Khalid el-Bakraoui, <https://www.counterextremism.com/extremists/khalid-el-bakraoui> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
34. Counter Extremism Project (2021): Ibrahim el-Bakraoui, <https://www.counterextremism.com/extremists/ibrahim-el-bakraoui> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
35. BBC (2016): Attack on Nice: Who was Mohamed Lahouaiej-Bouhlel?, <https://www.bbc.com/news/world-europe-36801763> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
36. Argouby, Mohamed - Nasr, Joseph – Scherer, Steve (2016): Berlin attack suspect emerged from jail with 'totally different mentality', <https://www.reuters.com/article/us-germany-truck-suspect-idUSKBN14B1XU> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
37. Walsh, Alistair (2017): Berlin terrorist Anis Amri was a known drug dealer, <https://www.dw.com/en/berlin-terrorist-anis-amri-was-a-known-drug-dealer/a-38878974> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
38. Marone, Francesco – Olimpico, Marco (2019): Jihadist Radicalization in Italian Prisons: A Primer, <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/jihadist-radicalization-italian-prisons-primer-22401> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
39. Gardham, Duncan (2021): Manchester Arena attack: Bomber Salman Abedi had links to serious crime gang in the city, MI5 officer tells inquiry, <https://news.sky.com/story/manchester-arena-attack-bomber-salman-abedi-had-links-to-serious-crime-gang-in-the-city-mi5-officer-tells-inquiry-12444283> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
40. Reinares, Fernando - García-Calvo, Carola (2018): "Spaniards, You Are Going to Suffer." The Inside Story of the August 2017 Attacks in Barcelona and Cambrils, CTC Sentinel Volume 11, Issue 1, <https://ctc.usma.edu/spaniards-going-suffer-inside-story-august-2017-attacks-barcelona-cambrils/> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)

41. AFP (2018): What we know about the gunman in France, <https://www.france24.com/en/20180323-what-we-know-about-gunman-france> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)

FELHASZNÁLT IRODALOM / REFERENCES

- AFP (2018): What we know about the gunman in France, <https://www.france24.com/en/20180323-what-we-know-about-gunman-france> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
- Argouby, Mohamed - Nasr, Joseph – Scherer, Steve (2016): Berlin attack suspect emerged from jail with ,totally different mentality’, <https://www.reuters.com/article/us-germany-truck-suspect-idUSKBN14B1XU> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
- Basra, Rajan – Neumann, Peter R. (2017): Crime as Jihad: Developments in the Crime-Terror Nexus in Europe, CTC Sentinel Vol.10. Issue 9., https://ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2017/10/CTC-Sentinel_Vol10Iss9-21.pdf (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
- Basra, Rajan – Neumann, Peter R. – Brunner, Claudia (2016): Criminal Pasts, Terrorist Futures: European Jihadists and the New Crime-Terror Nexus, <https://icsr.info/wp-content/uploads/2016/10/ICSR-Report-Criminal-Pasts-Terrorist-Futures-European-Jihadists-and-the-New-Crime-Terror-Nexus.pdf> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
- BBC (2016): Attack on Nice: Who was Mohamed Lahouaiej-Bouhlel?, <https://www.bbc.com/news/world-europe-36801763> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
- BBC (2015): Paris attacks: Suspects’ profiles, <https://www.bbc.com/news/world-europe-30722038> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
- BBC (2015): Profile: Omar Ismail Mostefai, <https://www.bbc.com/news/world-europe-34827541> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
- Chrisafis, Angelique (2015): Charlie Hebdo attackers: born, raised and radicalised in Paris, <https://www.theguardian.com/world/2015/jan/12/sp-charlie-hebdo-attackers-kids-france-radicalised-paris> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
- Clarke, Colin P. (2017): ISIS Is So Desperate It’s Turning to the Drug Trade, <https://www.rand.org/blog/2017/07/isis-is-so-desperate-its-turning-to-the-drug-trade.html> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
- Counter Extremism Project (2021): Ibrahim el-Bakraoui, <https://www.counterextremism.com/extremists/ibrahim-el-bakraoui> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
- Counter Extremism Project (2021): Khalid el-Bakraoui, <https://www.counterextremism.com/extremists/khalid-el-bakraoui> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)

- Dalton, Matthew (2015): Abdelhamid Abaaoud Had Been Repeatedly Arrested for Violent Crimes, Lawyer Says, <https://www.wsj.com/articles/abdelhamid-abaaoud-had-been-repeatedly-arrested-for-violent-crimes-lawyer-says-1447947113> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
- Davis, Avi (2016): Salah Abdeslam: From petty crime to IS group terrorism, <https://www.france24.com/en/20160319-salah-abdeslam-what-we-know> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
- Európai Parlament, Unió Belső Politikák Főigazgatósága - Makarenko, Tamara (2014): Europe's crime-terror nexus: links between terrorist and organised crime groups in the European Union, Publications Office, <https://data.europa.eu/doi/10.2861/40092> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
- Europol (2016): Changes in Modus Operandi of Islamic State (IS) revisited, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/modus_operandi_is_revisited.pdf (utolsó letöltés: 2022.01.26.)
- Europol (2021): European Union Terrorism Situation and Trend report 2021, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/tesat_2021_0.pdf (utolsó letöltés: 2022.01.26.)
- Gardham, Duncan (2021): Manchester Arena attack: Bomber Salman Abedi had links to serious crime gang in the city, MI5 officer tells inquiry, <https://news.sky.com/story/manchester-arena-attack-bomber-salman-abedi-had-links-to-serious-crime-gang-in-the-city-mi5-officer-tells-inquiry-12444283> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
- Gaub, Florence - Lisiecka, Julia (2017): The crime-terrorism nexus, https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief_10_Terrorism_and_crime.pdf (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
- Gunter, Joel (2015): Omar El-Hussein: Copenhagen criminal to prison radical, <https://www.bbc.com/news/world-europe-31489264> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
- Latza Nadeau, Barbie (2017): Italian Mob Trades Weapons for Looted Art From ISIS in Libya, <https://www.thedailybeast.com/italian-mob-trades-weapons-for-looted-art-from-isis-in-libya> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
- Makarenko, Tamara (2004): The Crime–Terror Continuum: Tracing the Interplay between Transnational Organised Crime and Terrorism, *Global Crime* Vol. 6, No. 1, February 2004, pp. 129–145., <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1744057042000297025?journalCode=fglc20> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
- Marone, Francesco – Olimpico, Marco (2019): Jihadist Radicalization in Italian Prisons: A Primer, <https://www.ispionline.it/it/publicazione/jihadist-radicalization-italian-prisons-primer-22401> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)

- Norwegian Defence Research Establishment (2015): The financing of jihadi terrorist cells in Europe, <https://www.ffi.no/en/publications-archive/the-financing-of-jihadi-terrorist-cells-in-europe> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
- Reinares, Fernando - García-Calvo, Carola (2018): “Spaniards, You Are Going to Suffer:” The Inside Story of the August 2017 Attacks in Barcelona and Cambrils, CTC Sentinel Volume 11, Issue 1, <https://ctc.usma.edu/spaniards-going-suffer-inside-story-august-2017-attacks-barcelona-cambrils/> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
- Sayare, Scott (2014): Suspect Held in Jewish Museum Killings, <https://www.nytimes.com/2014/06/02/world/europe/suspect-arrested-in-jewish-museum-killings-in-belgium.html> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)
- Schmid, Alex P. (2018): Revisiting the Relationship between International Terrorism and Transnational Organised Crime 22 Years Later, ICCT Research paper, <https://icct.nl/app/uploads/2018/08/ICCT-Schmid-International-Terrorism-Organised-Crime-August2018.pdf> (utolsó letöltés: 2022.01.26.)
- Shelley, Louise (2015): ISIS’ Members Depend on Petty Crime to Function in Europe, <https://www.nytimes.com/roomfordebate/2015/11/20/draining-isis-coffers/isis-members-depend-on-petty-crime-to-function-in-europe> (utolsó letöltés: 2022.01.26.)
- Shelley, Louise I. - Picarelli, John T. (2005): Methods and Motives: Exploring Links between Transnational Organized Crime and International Terrorism, Trends in Organized Crime vol. 9, no.2, Winter 2005, pp.52-67., <https://link.springer.com/article/10.1007/s12117-005-1024-x> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
- Stock, Jürgen – Nellesmann, Christian – Shaw, Mark (2018): World atlas of illicit flows, <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2018/09/Atlas-Ilicit-Flows-Second-Edition-EN-WEB.pdf> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
- Tálás Péter (2007): A nemzetközi terrorizmus és a szervezett bűnözés hatása a nemzetközi biztonságra és Magyarország biztonságára, <https://kisebbssegkutato.tk.hu/uploads/files/archive/904.pdf> (utolsó letöltés: 2022.01.25.)
- Walsh, Alistair (2017): Berlin terrorist Anis Amri was a known drug dealer, <https://www.dw.com/en/berlin-terrorist-anis-amri-was-a-known-drug-dealer/a-38878974> (utolsó letöltés: 2022.01.27.)